

MARIA DE LA PAU JANER, ESCRIPTORA

Text: CELES PIEDRABUENA / Fotos: JORDI PLAY

"La meva literatura no és un bluf"

Una gran ambaixadora de la literatura, Maria de la Pau Janer (Palma de Mallorca, 1966) no solament escriu brillants novel·les, sinó que a més a més presenta un programa a TV3, un altre a Catalunya Ràdio i és professora titular de la Universitat de les Illes Balears.

Viu a mig camí entre Palma de Mallorca i Barcelona. Maria de la Pau Janer estima com ningú la tranquil·litat de Palma, però, com a creadora inquieta que és, necessita del ritme d'una gran ciutat com Barcelona per estimular la seva imaginació. Qui havia de dir a aquella noia de deu anys que ja aprofitava el temps lliure per escriure contes, que acabaria essent una de les referències de la literatura catalana actual. Maria de la Pau Janer té la virtut de ser una escriptora jove i agraciada, qualitats que no han encaixat molt bé en un món literari definit per ella mateixa de "masclista". Sincera i llesta, l'autora de llibres com *Màrmara* o *Lola* —la seva darrera novel·la— (vegeu EL TEMPS, núm. 778) no amaga l'oportunitat que per a molts escriptors novells representen els premis, perquè "són una bona opció pel que impliquen de promoció i de guany econòmic". A més, n'ha guanyat un munt: el Premi Narrativa Andròmina 1989, Premi Sant Joan de Novel·la 1993, Premi Carlemany 1995 i Premi Prudenci Bertrana de votació popular al millor llibre de 1995, i ha estat finalista del Premi Sant Jordi 1997. Però, ara com ara, Maria de la Pau Janer, com ella mateixa reconeix, ja no necessita els premis. Els seus llibres es venen bé, ajudats, evidentment, per la popularitat que li dóna la seva presència als mitjans de comunicació, ja sigui a la televisió, a la ràdio o a la premsa escrita. Ella no ho nega, però té molt clar que la popularitat funciona amb un primer llibre, no pas amb un segon. Ni amb un tercer tampoc. Deu anys de dura i reeixida dedicació a la literatura són massa anys per ser tan sols

una moda passatgera. I, per als qui encara dubtin, sempre quedaran les lletres impreses dels seus llibres.

—Com van les vendes del seu darrer llibre, Lola?

—Molt bé. Jo n'estic molt contenta. Ara en llancen la desena edició. N'hem venut prop de 70.000 exemplars en català, i sembla que el llibre encara és molt viu.

—Vostè és d'aquelles escriptores que es preocupen de les vendes dels seus llibres, oi?

—Sí, bastant. No d'una manera obsessiva i constant, però intent de fer-ne un seguiment. Més que res per tenir un punt de referència i saber com funciona aquí, a Mallorca, al País Valencià. Però amb *Lola* ja he mirat de desconnectar, perquè ara em moc en una altra història.

—Pensa en el lector quan escriu un llibre?

—Mentre l'escric, no gaire, sincerament. Només puc escriure allò que, a mi, em commouria com a lectora i que m'interessaria com a lectora i escriptora. Parlar del món, de la seva realitat, de les relacions entre la gent..., això és el que més m'interessa. Crec que com que són coses que m'arriben, també arriben als lectors, però no és que jo escrigui pensant en un públic determinat. Tenc un públic molt variat.

—De fet és una de les escriptores més conegudes del país.

—No ho sé això. Ja m'agradaria... Crec que tenc una certa popularitat i m'encanta. I de fet quan vaig a signar llibres ho faig per a gent de set, setze i setanta anys. És a dir, que tenc un espectre d'edat i de sexes important, i això m'anima i m'agrada molt.

"Només puc escriure allò que, a mi, em commouria com a lectora i que m'interessaria com a lectora i escriptora. Parlar del món, de la seva realitat, de les relacions entre la gent."

—S'ha entretingut a pensar mai per què?

—El fet em satisfà; vol dir que el que escric pot agradar de diferent manera i pot ser captat de diferents punts de vista i lectures. Vol dir que és una literatura molt rica; si fos una literatura simple, que només anàs adreçada a un tipus de públic molt concret, no passaria.

—Però les vendes s'han beneficiat de la seva popularitat...

—En certa manera és evident. Sí, però també és evident que la popularitat funciona amb un primer llibre, que després, si no agrada, els lectors no en compren un segon, encara que et coneguïn. És a dir, que tot hi té a veure, evidentment, i tot s'ha de tenir en compte. Allò que realment importa és que el llibre agradi a la gent i que tingui lectors. I això no depèn tant de la popularitat com d'escriure i de provar de fer-ho bé.

—Sí, perquè encara hi ha qui es demana com és possible que Maria de la Pau Janer pugui tenir tant d'èxit...

—Sí. Això s'ha dit durant molt de temps. Jo vaig començar a publicar fa deu anys, no fa dos dies. I precisament va ser a València. Com que no fa dos dies, consider que ja m'haurien de donar un vot de confiança. No crec que sigui una moda efímera, ni una cosa que passa en dos dies. Deu anys ja és bastant de temps, i de moment pens continuar.

—Durant aquests deu anys de segur que la seva capacitat de creació ha evolucionat. En què creu que ha millorat més?

—Crec que he evolucionat molt quant a complexitat de les històries. He sabut fer històries cada vegada més complexes i més riques, més de personatges. He aprofundit més en la psicologia dels personatges. I això, em pens, és important.

—Com deia suara, deu anys és molt de temps. Sol mirar endarrere i rellegir els llibres anteriors?

—Vejam. Els meus dos primers llibres ja són molt lluny. A partir de *Màrmara*, ja són molt més pròxims, tot i que he notat avenços considerables a partir de *Màrmara*, perquè hi ha hagut gent que m'ha dit que *Màrmara* és el llibre que més els ha agradat. Supòs que el llibre que més agrada sempre és el primer de l'autor, que és el que fa que el descobreixis. També va molt lligat a la biografia concreta de cada lector.

—Durant aquest temps ha consolidat un estil, una manera de fer i d'escriure que segurament la deu identificar davant els lectors. És una fita que perseguen els escriptors?

—Això és una sort. Un luxe. Estic encantada que em passi.

—Tornant una mica enrere, encara creu que el món literari és masculista?

—Sí, el món literari és un món molt masculista. Un

món dur. Jo sempre he dit que era una selva, però jo m'hi sé moure per aquesta selva. Crec que encara puc equivocar-me, però cada vegada n'aprenc més.

—I la situació, no la molesta?

—Què, els comentaris?

—Sí.

—Ben al revés. Al principi molesten més, i després arriben a no molestar. És un procés en què vas posant-te cuirasses. Al principi, quan ets més innocent i indefensa, et molesten molt. I després ja saps que això forma part del paquet, que ho has d'assumir i tirar-t'ho a l'esquena.

—Són comentaris que segons com podrien arribar a empitjorar la seva imatge d'escriptora.

—No ho crec. El lector que ha llegit un llibre meu difícilment creu que jo sóc un bluf. Pot agradar-li o no allò que escric, evidentment, com a mi em pot agradar o no l'obra d'un autor molt bo; però no crec que ningú pugui dir ara que la meua literatura és un bluf.

—Aquesta situació seria un bon argument per a una novel·la, no li sembla?

—Potser sí. Però com que et cau tan a prop! Necessites una certa distància. Potser amb els anys...

—Perquè és evident que la seva vàlua com a escriptora és fora de dubtes. D'una banda, pels premis obtinguts i, d'una altra, per les vendes aconseguides.

—Sí. Tant per premis com per crítica, com per lectors, que al cap i a la fi és el que a mi com a escriptora més m'interessa. Crec que això és una garantia.

—De fet, sobta una mica el gran nombre de premis que ha guanyat.

—Sí, la veritat és que sí. He tingut molta sort. Sempre he dit que sóc una persona afortunada; però al darerere hi ha molta feina. Ara, sovint he optat per un premi literari i m'ha

funcionat. Crec que és una bona opció per tot allò que impliquen de promoció i de guany econòmic. Però, en el moment en què em trob, puc tirar perfectament per un altre camí literari, o simplement fer un contracte amb una editorial perquè tenc bones ofertes. Ja no és tant una qüestió de diners, com de pensar què és més adequat per a cada llibre en cada moment.

—Pot fer l'efecte que escriu un llibre pensant en les característiques del premi o en el gust dels membres del jurat.

—Quan faig un llibre mai no pens ni en jurats ni en premis. En res. El faig, i quan és acabat decidesc què puc fer perquè funcioni bé. Mentre el faig no hi pens mai, perquè mai no escric contra rellotge, ni amb l'objectiu d'un premi. La història té el seu ritme i jo el respect.

—Què necessita una creadora per a escriure?

—Una certa tranquil·litat, temps i la sensació que puc

"Escriure implica una solitud i un aïllament important, i per contrarestar aquest aïllament i aquesta solitud, per enriquir-me i anar bevent de fonts diverses, necessit d'una manera urgent sortir al món."

aïllar-me del món. Per mi escriure és un acte d'aïllament del món, perquè implica molt d'esforç i molta tensió. I és necessari que sigui així.

—*És a dir, que deu escriure gairebé sempre a Palma, oi?*

—Sí, absolutament, a Palma.

—*L'ús de l'ordinador li ofereix la calma que necessita tota novel·la?*

—Sempre he escrit els meus llibres a l'ordinador. Em sembla que la primera novel·la, no; però la resta, sí. Sóc de l'època dels ordinadors i em faciliten molt la feina.

—*I com posa en pràctica les idees que té al cap?*

—Procur de posar-me i mantenir una certa disciplina i un cert ritme de treball; un cert horari i unes certes fites, perquè, si és cert que no has d'anar contra rellotge, també ho és que cal mantenir un ritme, perquè, si no, la història decau. És a dir que quan començ una història no la puc tenir penjada gaire temps. He d'anar tornant-hi d'una manera constant.

—*La cosa més difícil deu ser revisar-la, oi?*

—Sí, això em costa molt perquè sóc molt

perfeccionista i he de corregir molt. Em posa molt nerviosa i arriba un moment en què ja no m'agrada res, i he ratllat tant que..., finalment dic que ja no hi puc fer res més i dic que es publiqui.

—*Dóna classes de literatura a la UIB, té un programa a Catalunya Ràdio i un altre a TV3. Això en fa una mena de gran ambaixadora de la literatura...*

—No sé si en sóc una gran ambaixadora, però ho intent. Tenc la sort de treballar en allò que m'agrada des de diversos punts de vista, i això és molt enriquidor.

—*Com a professora, el món de la literatura és gaire viu o potser la gent no llegeix gaire?*

—Crec que cada vegada hi ha més lectors. Ho veig quan vaig pel carrer, quan vaig a signar llibres. No ho sé. Cada vegada n'hi ha més, però costa.

—*La seva passió per la literatura, com deïem suara, s'alimenta de fonts diferents, però quina la satisfà més?*

—**Cap gènere preferit a l'hora de llegir?**
—**La novel·la és el meu gènere preferit, la poesia també m'agrada molt. El teatre també m'agrada força, però m'agrada més com a espectacle global. Igual que a l'hora d'escriure, sempre novel·la. Ni poesia quan era adolescent. De primer contes, i novel·la. De moment pens continuar així. Tampoc no he intentat gaire d'escriure poesia. Aquesta és la veritat, i això que m'encanta llegir-ne, però no m'hi veig.**

també el necessita per llegir?

—Sí, però és diferent. Puc llegir en situacions molt diferents: en una plaça, un parc, esperant un tren, dins d'un tren..., en canvi a l'hora d'escriure és diferent.

—*Parlant d'aïllaments, la quietud de Palma la deu influir a l'hora d'escriure, oi?*

—Sí. Haver nascut i crescut a Palma, en una illa, condiciona molt. I a mi, m'ha condicionat. Tot i que jo he sortit d'aquesta illa i m'he mogut. De tota manera, el fet d'haver-hi nascut i de sentir les seves arrels m'influeix moltíssim. Això es nota en el llenguatge. Encara, per sort, en certs àmbits mantenim un llenguatge molt ric, i crec que també es nota en una certa sensibilitat del llenguatge en el moment de fer literatura.

—*I amb una agenda tan completa, li queda temps lliure?*

—Procur tenir-ne per fer allò que m'agrada, perquè això també és important.

—Allò que més m'agrada és escriure. Però passa que escriure implica una solitud i un aïllament important, i per contrarestar aquest aïllament i aquesta solitud, per enriquir-me i anar bevent de fonts diverses, necessit d'una manera bastant urgent sortir al món. I per això va molt bé aquesta combinació entre la tranquil·litat de Mallorca, on puc escriure, i estar-me a Barcelona, on la vida és més agitada i puc fer més contactes amb la gent. Això em permet de trobar l'equilibri que necessit.

—*Amb la seva experiència, es veuria capaç de fer un manual per a escriure un bon llibre?*

—No crec que n'hi hagi cap. Està molt bé que es facin tallers literaris, que es teoritzin tot això, però, a part unes quantes regles fonamentals per a escriure bé, crec que no es pot aprendre a arribar al punt de la brillantor. És a dir, es millora, es depura, però s'ha de tenir. A mi, fins ara m'ha anat bé. Hi he posat molt de part meva. Hi ha hagut un factor de sort, evidentment.

—*Si per escriure necessita un cert aïllament,*